

VĮ RIETAVO MIŠKŲ URĖDIJOS VIDINĖS MIŠKOTVARKOS PROJEKTO

S A N T R A U K A

Vidinės miškotvarkos projektai – tai miškų ūkio veiklos planai, rengiami visoms valstybinių miškų valdytojų ir privačioms miškų valdoms arba ne miškų ūkio paskirties žemės sklype esančiai miško žemei, skiriami konkrečių tvarkymo priemonių sistemai jose nustatyti.

Vidinis miškotvarkos projektas parengtas VĮ Rietavo miškų urėdijos patikėjimo teise valdomiems ir naudojamiems miškams, naudojant 2015 metų valstybinės sklypinės miškų inventorizacijos duomenis. Pagal jį bus tvarkomi, naudojami ir atkuriami miškai dešimt metų (nuo patvirtinimo datos).

Miškų inventorizacija atlikta sklypiniu metodu valstybės lėšomis, vadovaujantis Miškotvarkos darbų vykdymo instrukcija, patvirtinta Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2010 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. 11-10-V „Dėl Miškotvarkos darbų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“, ir naudojant 2014 m. aerofotografavimo medžiagą. Inventorizacijos metu nustatytos sklypų ribos, aprašyti visi taksaciniai sklypai pagal augavietes, funkcinę paskirtį, medynų rodiklius.

Atliktas vykdytos miško ūkinės veiklos įvertinimas (pagrindinių neplėnų kirtimų, ugdymo kirtimų, miško želdinių) ir suprojektuotos ūkinės priemonės kitam vykmečiui. Taip pat patikslintos saugotinių augalų ir gyvūnų radavietės, gamtos ir kultūros vertybių vietos, aprašyti rekreaciniai įrenginiai.

Svarbiausi VĮ miškų urėdijos ūkio tikslai yra miško išteklių išsaugojimas ir gausinimas, vadovaujantis visuotinai pripažintais tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principais; visuomenės informavimas apie VĮ miškų urėdijos miškus, jų būklę ir tvarkymą; racionalus, tolygus ir nepertraukiamas miško išteklių naudojimas bei miškų produktyvumo didinimas, auginamos medienos kokybės gerinimas; miškų ūkio ekonominio efektyvumo didinimas, miškų ekosistemų tvarumo užtikrinimas, miškų biologinės įvairovės išsaugojimas ir gausinimas bei miškų sanitarinės ir priešgaisrinės apsaugos gerinimas; miškų naudojimo rekreacinėms reikmėms intensyvinimas, visuomenės bendrųjų su miškais susijusių reikmių tenkinimas.

VĮ Rietavo miškų urėdijos valstybinės reikšmės miškams parengto vidinės miškotvarkos projekto turinį sudaro aiškinamasis raštas, taksoraštis (visų inventorizuotų miško sklypų aprašymai), suvestiniai miškų inventorizacijos duomenys, miško ūkinių priemonių žiniaraščiai ir kartografinė medžiaga – miškų žemėlapiai (M 1:10000), medynų planai (M 1:20000), apžvalginiai žemėlapiai (M 1: 50000). Parengtoje kartografinėje medžiagoje yra visų nuosavybės formų miškai. Kitų nuosavybės formų miškams pateikti suvestiniai duomenys.

VĮ Rietavo miškų urėdijos veiklos teritorijoje (170,9 tūkst. ha) inventorizuotas 64,2 tūkst. ha miško plotas (teritorijos miškingumas – 37,5 %). VĮ miškų urėdijos valdomi valstybinės reikšmės miškai užima 23,4 tūkst. ha (35,8 %), kiti VĮ miškų urėdijos žemės plotai – 0,5 ha, privatūs ir skirti nuosavybės teisėms atkurti miškai – 41,6 tūkst. ha (63,7 %), VĮ miškų urėdijos valdomi miškai siūlomi įtraukti į vrm plotus – 0,3 tūkst. ha (0,5 %), savivaldybių valdomi valstybinės reikšmės miškai – 5,9 ha (0,001 %).

VĮ miškų urėdijos veiklos teritorijoje yra septyni valstybiniai draustiniai, vienas miško genetinis draustinis, vienas biosferos poligonas (dalis), vienas regioninis parkas (dalis), bei biologinę įvairovę saugančios *Natura 2000* teritorijos – 7 vietovių, atitinkančios gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, ir dvi paukščių apsaugai svarbios teritorijos. Valstybės saugomose teritorijose miškai užima 4,6 tūkst. ha (19,7 % viso miškų ploto), VĮ Rietavo miškų urėdijos valdomuose miškuose yra 1,1 tūkst. ha ploto (5,0 % nuo VĮ miškų urėdijos miškų ploto).

VALSTYBINĖS REIKŠMĖS MIŠKŲ RODIKLIAI

Visas VĮ miškų urėdijos valdomų miškų plotas paskirstytas aštuonioms girininkijoms: Skroblės, Tverų, Judrėnų, Žadvainių, Girėnų, Labardžių, Tenenių, Kaltinėnų. Vidutinis girininkijos plotas yra 2,9 tūkst. ha. Miškai suskirstyti į 641 kvartalą, o juose – į 16,9 tūkst. miško sklypus. Vidutinis kvartalo plotas – 36,5 ha, miško sklypo – 1,4 ha.

Miškai pagal ūkininkavimo tikslus ir pagrindinę funkcinę paskirtį priskirti šioms miškų grupėms: I grupės (rezervatinių) miškų nėra, II grupės (ekosistemų apsaugos ir rekreacinių miškų) 9,0 % (2117 ha), III grupės (apsauginių miškų) – 5,7 % (1336 ha) ir IV grupės (ūkinių miškų) – 85,3 % (19957 ha). Kiekvienoje miškų grupėje yra nustatytas ūkininkavimo tikslas ir režimas, o pagal miško funkcinę paskirtį miškai priskirti atitinkamiems pogrupiams.

Mišku apaugusi žemė (medynai) sudaro 21429 ha. Dirbtinai atkurtų ir įveistų medynų yra 8221 ha (38,4 % bendro ploto). Neapaugusių mišku plotų yra 554,6 ha (2,4 % bendro ploto), iš jų 461 ha kirtavietės. Ne miško žemės yra 517,8 ha (2,2 % bendro ploto), iš jų pelkių – 424 ha, sausinio griovių – 60 ha, trasų (platesnių nei 10 m) – 26 ha.

Vyrauja spygliuočių medynai, kurie užima 63 % viso medynų ploto (pušynai – 7,0 %, eglėnai – 56,0 %). Tarp minkštųjų lapuočių vyrauja beržynai (19,0 %), juodalksnynai (12,0 %). Kietieji lapuočiai (vyrauja ąžuolynai) auga 302 ha plote (1,4 %).

Bendras medynų tūris yra 4,545 mln. m³. Vidutinis medynų tūris hektare – 212 m³, brandžių medynų – 311 m³, vidutinis tūrio prieaugis sudaro 7,77 m³. Vidutinis medynų skalsumas yra 0,75, vidutinis visų medynų amžius – 46 metai.

III ir IV miškų grupių medynai pagal plotą brandumo grupėmis pasiskirsto taip: jaunuolynai – 43 %, pusamžiai – 26 %, pribreštantys – 11 % ir brandūs – 20 % ploto.

Vyrauja laikinai perteklingo drėgnumo 68 %, iš jų derlingos ir labai derlingos augavietės 60 %, normalaus drėgnumo 7 %, iš jų derlingos ir labai derlingos augavietės 6 %. Užmirkusios ir pelkinės augavietės užima 25 % viso ploto, iš jų nusaustos 5 %.

MIŠKO AUGINIMO IR NAUDOJIMO VEIKSMINGUMO PRIEMONIŲ ANALIZĖ

Vidiniame miškotvarkos projekte pateiktos 2005 m. miškotvarkos suprojektuotos ūkinės priemonės 2006–2015 metams, taip pat jų įvykdymo analizė ir įvertinimas. Analizei naudoti 1991 m., 2005 m. miškotvarkų duomenys, VĮ miškų urėdijos ūkinės veiklos ataskaitos. Išvados suformuluotos pagal valstybinės reikšmės miškų rodiklių analizę, o atskirais atvejais apimant ir visus miškus (miško apsauga, medžioklės ūkis).

VĮ Rietavo miškų urėdijos patikėjimo teise valdomų miškų plotas padidėjo 463 ha. Plotas padidėjo, priskiriant valstybinius miškus, skirtus nuosavybės teisių atkūrimui. Medžių rūšių kaita vertintina teigiamai. Plynumos atkuriamos spygliuočiais ir kietaisiais lapuočiais, medynai laiku išugdomi. Spygliuočių medynų plotas padidėjo 449 ha, ažuolynų - 66 ha, atitinkamai sumažėjo minkštųjų lapuočių.

Didėja medynų našumas. Dėl tūrio prieaugio kaupimo, racionalių kirtimų vidutinis medynų tūris hektare padidėjo 28 m³, o brandžių medynų tūris padidėjo 33 m³ ir sudaro 311 m³ hektare.

Eksplotacinio fondo brandžių medynų plotas sumažėjo (238 ha), tačiau padidėjo (65 ha) perbrendusių medynų plotas. Perbrendusių medynų susikauptė 391 ha (10,3 % brandžių medynų ploto), dauguma jų pateks į projektuojamas biržes.

Gerai vertintini miškų atkūrimo darbai. Plynos kirtavietės 57 % plote atkurtos želdinant. Mišrūs vykmečio želdiniai sudaro 67 % viso įveisto ir atkurto ploto. Geros būklės želdinių yra 66,8 %, patenkinamų – 35,9 %, blogų – 0,2 % (ankstesniame vykmetyje atitinkamai 31 %, 66 %, 2,5 % ir 0,5 %). Laiku atliekami želdinių priežiūros darbai ir apsaugos darbai. Tarp paliktų želti augaviečių per 78 % yra pelkinės ir užmirkusios. Atžėlę jaunuolynai mišrūs, vyrauja beržynai (45 %), juodalksnynai (32 %), spygliuočiai (12 %), kiti lapuočiai sudaro 11 %. Toliau vykdant jų priežiūrą ir ugdymą, bus siekiama formuoti tikslinius medynus.

Ugdomieji kirtimai atliekami laiku ir kokybiškai, ypač retinimai, nedelsiant ugdytinų beveik nėra. Medynų rūšinėje struktūroje daugėja vertingesnių medžių, išsaugotos želdintinos medžių rūšys. Tačiau daugiau dėmesio reikia skirti jaunuolynų ugdymui, kur vyksta intensyvus lapuočių žėlimas, ypač antrojo amžiaus klasėje.

VĮ Rietavo miškų urėdijoje plečiami neplynai kertamų medynų plotai, pasiekę 25 % pagrindinių kirtimų ploto. Neplyni kirtimai vykdyti 698 ha plote, iš jų 421 ha plote po paskutinio atvejo susiformavo naujos kartos medynai – kirtimų tikslas pasiektas.

Miškų urėdijos miškuose funkcionuojanti bendra valstybinė priešgaisrinių priemonių sistema, apimanti stebėjimo, profilaktines ir priešgaisrines saugos priemones, veikė patikimai ir užtikrino savalaikį gaisrų pastebėjimą bei operatyvų jų gesinimą; vidutinis vieno miško gaisro plotas valstybinės reikšmės miškuose – 0,23 ha.

Miškų sanitarinė būklė patenkinama. VĮ miškų urėdijos miškuose išvengta platesnio niokojančių ligų, kenkėjų, stichinių veiksnių išplitimo. Inventorizuota per 29,2 tūkst. m³ sausuolių ir virtelių (0,6 % nuo viso tūrio), dalis jų svarbūs biologinei įvairovei medžiai.

Daug dėmesio miškų urėdija skiria vienam iš savo prioritetų – socialinės miško funkcijos stiprinimui. Miškuose įrengti 24 rekreacijos objektai poilsavimo sąlygoms pagerinti, kurie nuolat prižiūrimi ir atnaujinami. Vykdoma plati švietėjiška veikla, aktyviai globojami penki jaunųjų miško bičiulių būreliai.

VĮ miškų urėdijos miškai sertifikuoti 2003 m., resertifikuoti 2008 m, 2014 m. Tai garantas, kad ūkininkaujama pagal tarptautinius reikalavimus – išsaugojant ir gausinant miško išteklius tvaraus (darnaus) miškų ūkio principais, subalansuojant ekonomines, ekologines ir socialines miško funkcijas.

MIŠKO ŪKINIŲ PRIEMONIŲ PROJEKTAS

Miško kirtimai. Pagrindinių miško kirtimų apimtis apskaičiuota pagal Pagrindinių miško kirtimų normos nustatymo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m.

liepos 2 d. įsakymu Nr. D1-362 „Dėl Pagrindinių miško kirtimų normos nustatymo metodikos nustatymo“, o kirtimai išdėstyti teritorijoje pagal Miško kirtimų taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. D1-79 „Dėl Miško kirtimų taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus. Metinis naudojimas apskaičiuotas 2015 m. miškų inventorizacijos duomenų pagrindu. Šių kirtimų projektas parengtas pirmajam penkmečiui, po to aktualizavus duomenų bazę kirtimai bus suprojektuoti kitiems penkeriems metams. Ugdymo kirtimų būtinumas nustatytas miško sklypams pagal miškininkystės reikalavimus. Sanitarinių kirtimų apimtis apskaičiuota pagal medynuose natūraliai iškrentančios medyno tūrio dalies procentą ir koreguojant kirtimo normą pagal miškotvarkos metu nustatytą sausulių ir virtelių kiekį.

Projektuojamas metinis miško naudojimas 89,4 tūkst. m³ likvidinės medienos. Pagrindiniam naudojimui tenka 76 %, tarpiniam – 24 % nuo bendro naudojimo.

Pagrindiniai kirtimai II miškų grupės miškuose vykdomi nedidele apimtimi, išimtinai taikant neplynų kirtimų būdus. Neplyni kirtimai III miškų grupės miškuose pagal plotą sudarys 33 %, IV miškų grupės miškuose - 21 %. Plynais kirtimais per pirmąjį penkmetį bus iškirta 1112 ha, iš jų 79 % ploto – ūkiniuose miškuose.

PROJEKTUOJAMA METINĖ KIRTIMŲ APIMTIS

Kirtimų rūšys	Metinė apimtis						
	Plotas, ha	tūris, tūkst. m ³		likvidinio tūrio % nuo bendro tūrio	likvidinis tūris, tūkst. m ³ pagal miškų grupes		
		bendras	likvidinis		II	III	IV
Pagrindiniai kirtimai	235	77,2	64,1	83	0,3	2,7	61,1
Ugdymo kirtimai	700	24,7	15,5	63	0,7	1,1	13,7
Sanitariniai kirtimai	-	11,0	8,8	80	0,5	0,4	7,9
Specialieji kirtimai	-	1,4	1,0	70	0,1	0,2	0,7
Iš viso	935	114,3	89,4	78	1,6	4,4	83,4

Iš 1 ha mišku apaugusio ploto kasmet bus iškertama po 5,3 m³ bendro arba 4,1 m³ likvidinio tūrio (iš jo pagrindiniai kirtimais 3,0 m³/ha). Pagal miškų grupes likvidinio tūrio iškertama: II – 1,6 tūkst. m³, III – 4,4 tūkst. m³ ir IV – 83,4 tūkst. m³.

Bendras einamasis medynų tūrio prieaugis – 7,77 m³/ha. Per pirmąjį penkmetį II miškų grupės miškuose projektuojama vidutiniškai iškirsti 18 %, III – 54 %, IV miškų grupės miškuose – 74 % bendro prieaugio. Medienos naudojimo procentas – 2,5 % viso medienos tūrio. Miško kirtimais bus apimama 4,2 % viso medynų ploto.

Potencialiai naudotinų miško kirtimo atliekų kiekio įvertinimas. Kirtimo atliekos sudarys apie 26 % (27 m³) nuo bendro suprojektuoto kiršti tūrio. Metiniai energetinės medienos su žieve ištekčiai atskirais kirtimais pagal iškertamą tūrį jaunuolynų ugdymo kirtimais sudarys 18 % (4817 m³), retinimo – einamaisiais kirtimais - 16 % (4437 m³) ir pagrindiniais kirtimais - 66 % (18286 m³). Kirtimo atliekų struktūroje šakos sudarys apie 39 %, malkos ir sausuliai - 37 %, smulkūs medeliai - 18 % ir stiebų viršūnės - 6 %. Kadangi kelmų panaudojimas galimas tik ateityje, pagrindinę biomasę sudarys šakos (39 %).

Miško atkūrimas. Miško atkūrimo fondą sudaro 554 ha inventorizuotų neapaugusių miškų plotų (kirtavietės, aikštės, kitos žemės naudmenos) ir 1112 ha suprojektuotų kiršti plynai biržių, 2017–2021 metais iš viso 1743 ha. Želdinti numatoma apie 63 %, paliekama želti – 37 % ploto.

Pagal želdinamas medžių rūšis apie 81 % sudarys mišrūs želdiniai. Metinė miško želdinimo apimtis pirmajam penkmečiui - 167 ha.

Miško selekcija ir sėklininkystė. Pateikta esamų sėklinių medynų ir plantacijų charakteristika, jų būklė, ūkinės priemonės, apskaičiuotas sodmenų poreikis metams (apie 700 tūkst. vnt.).

Miško apsauga. Suprojektuota sanitarinių kirtimų apimtis (8,8 tūkst. m³ likvidinės medienos per metus), rekomenduotos biologinės, fizinės ir kitos sanitarinės miškų apsaugos priemonės pagal Miško sanitarinės apsaugos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. D1-204 „Dėl Miško sanitarinės apsaugos taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

Priešgaisrinė apsauga. Parengtas priešgaisrinio tvarkymo planas visai miškų teritorijai. Miškai suskirstyti degumo klasėmis: aukšto degumo (33 % miškų), vidutinio degumo (29 %) ir žemo degumo (38 %). Numatytas kasmetinis mineralizuotų juostų atnaujinimas (apie 11 km per metus), parengtas miškų priešgaisrinių priemonių žemėlapis.

Medžioklėtvarka. Pateikta medžioklės plotų ir medžiojamosios faunos charakteristika, apskaičiuotas leistinas žvėrių skaičius: 808 sąlyginiai elniai (28 briedžių, 560 elnių, ir 656 stirnų). Leistina šernų banda – 890 vnt. Nustatytas minimalus papildomų pašarų kiekis žiemos sąlygomis, išskirta 60 ha pašarinių laukelių. Numatytos biotechninės ir želdinių apsaugos priemonės.

Miškų sausinimas. Miškų sausinimas ateinančiam vykmečiui pagal techninius projektus nenumatytas. Nenusausintos žemės sudaro apie 1395 ha. Tačiau sausinti tikslinga tik IV miškų grupėje atskirus užmirkusius bei pelkinius sklypus, taikant vietinės melioracijos būdus.

Rekreacija ir poilsio organizavimas miškuose. Visoje VI miškų urėdijos veiklos teritorijoje rekreaciniams miškams priskirta 207 ha miškų (0,3 % viso miškų ploto), iš jų 181 ha valstybinės reikšmės miškuose (0,8 %). Rekreaciniams miškams priskirti miško parkai, rekreaciniai miško sklypai, saugomų teritorijų rekreacinių zonų miškai, miestų miškai. VI miškų urėdijos valstybinės reikšmės miškams parengtas specialus rekreacinio sutvarkymo projektas. Įrengti 24 rekreacijos objektai (poilsiavietės, atokvėpio vietos, pažintiniai takai ir kt.), kurių dalį numatyta atnaujinti ar rekonstruoti. Rekreacinei miškų vertei padidinti projektuoti kraštovaizdžio formavimo kirtimai (112,6 ha).

Gamtosauginių priemonių planas. Jį sudaro aiškinamasis raštas ir žemėlapis M 1:50 000, žemėlapis girininkijoms M 1:20000. Jame aprašytos visos saugomos teritorijos, Lietuvos Respublikos saugomos gyvūnų, augalų ir grybų rūšys, paukščių lizdavietės, kartinės miško buveinės, kitos ekologiškai vertingos teritorijos: pušynai, augantys pelkinėse (Pa ir Pb) augavietėse, natūralios miško pelkės (neapaugusios medynais), mažos miško aikštelės ir laukymės, miško sklypai su pavieniais bioįvairovės medžiais ar senmedžiais. Pateiktas visas kompleksas gamtosauginių miško ūkinių priemonių biologinei įvairovei išsaugoti. Gamtosauginis planas bus naudingas sprendžiant miškų sertifikavimo klausimus, informuojant vietinę bendruomenę apie miško vertybes ir ūkinę veiklą.

Ekonominis vertinimas. Pajamos ir išlaidos planuojamos atsižvelgiant į projektuotų darbų apimtį bei faktinius VI miškų urėdijos duomenis. Esant dabartiniam pajamų ir išlaidų lygiui bei

palankioms medienos kainų tendencijoms, VĮ miškų urėdija planuojamu laikotarpiu galėtų dirbti pelningai, bendrasis pelningumas – 3,6 %.

VĮ Rietavo miškų urėdijos valdomų valstybinės reikšmės miškų sertifikavimas atliktas pagal Miškų valdymo tarybos (FCS) vertinimo standartą. Rengiant miškotvarkos projektą atsižvelgta į sertifikavimo sprendinius, suprojektuotas tausojantis, daugiatis miško naudojimas, derinant gamtosauginius, socialinius ir ekonominius klausimus. Miškotvarkos projekto sprendiniai iš esmės neprieštaruja VĮ miškų urėdijos veiklos teritorijos gyventojų socialiniams ir ekonominiams interesams.

Projekto vadovas Darius Džiaugys

2016 m. lapkričio 30 d.